

Scenarieværkstedet

- om metoden og forløbet



Teknologirådet

Scenariværkstedet
- om metoden og forløbet

Udgivet af Teknologirådet
Maj 2007

Forfatter
Ida-Elisabeth Andersen

Tegning
Klaus Westh

Tryk
Vester Kopi

Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K

Telefon: 33 32 05 03
E-mail: Tekno@tekno.dk

Scenarieværkstedet

- om metoden og forløbet

Indhold

Forord	5
Introduktion	7
Hvad er et scenarieværksted?	9
Hvad kan lokale scenarieværksteder bruges til?	14
Scenarieværksteder andre steder i landet	16
Programmer for scenarieværksted	17

Forord

Med offentliggørelse af denne debatpakke om teknologi i fremtidens ældrepleje stiller Teknologirådet resultaterne af projekt "Teknologi i ældreplejen" til rådighed for alle interesserede. Rådet tilbyder rådgivning omkring planlægning og praktisk udførelse af scenarieværksteder. Det kan foregå i et samarbejde med en eller flere kommuner, som ønsker at bruge denne metode til lokal debat og inddragelse af aktører på området og som vil finansiere rådets medvirken. Henvendelse herom til projektleder Ida-Elisabeth Andersen, Teknologirådet, ia@tekno.dk. Debatpakken består af tre små hæfter med følgende indhold:

1. Teknologi i ældreplejen - hvad betyder det for arbejdsforhold, faglighed, kvalitet og etik? Fire scenarier om mulig udvikling på området frem til 2022.
2. Scenarieværkstedet - om metode og forløb.
3. Bedre omsorg - bedre teknologi - tag medarbejdere og borgere med på råd

Materialet er til rådighed på Teknologirådets hjemmeside www.tekno.dk. Her kan man også finde en række andre dokumenter om projektet, herunder referater fra de mange diskussioner på scenarieværkstedet. Se desuden Teknologidebat 2/2007 med tema teknologi i ældreplejen.

Projektet bidrager til vurdering af og debat om anvendelsen af ny teknologi, herunder nye managementredskaber, som håndholdte computere, og nye måder at organisere arbejdet i ældreplejen på.

Tak til de 30 deltagere fra fem kommuner: Næstved, Høje Taastrup, Helsingør, Hillerød og København som har deltaget i projektets scenarieværksted og her blandt andet diskuteret, hvad der vindes og hvad der går tabt, når omsorgsarbejde teknologiseres, beskrives, standardiseres og måles. Scenarieværkstedet blev afholdt i februar og marts 2007.

Og tak til projektets planlægningsgruppe:

- Christine E. Swane, forskningsleder, EGV Fonden
- Anne Bækgaard, fuldmægtig, ældreenheden, Socialministeriet
- Charlotte Bredal, arbejdsmiljøkonsulent, FOA
- Jacob Skjødt Nielsen, projektkoordinator, Alexandra Institut A/S
- Karen Logo Kofoed, ældrechef, Høje Taastrup
- Kristian Riis, tidl. generalsekretær i Omsorgsorganisationernes Samråd
- Kirsten Schultz-Larsen, lektor, Ph.D., Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet
- Jacob Hilden Winsløw, seniorforsker, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Introduktion

I denne pjece fortæller vi, hvad et scenarieværksted er, og hvordan det kan forløbe. Se forskellige muligheder i afsnittet "Program for scenarieværksted".

At bruge værksted som metode er en måde at inddrage personer, der helt konkret er berørt af en teknologi eller en teknologisk problemstilling. Det kan være borgere, brugere eller medarbejdere, der vurderer teknologi. Teknologirådet arbejder med fire typer værksteder: fremtidsværksted, perspektivværksted, scenarieværksted og Future Search konference.

Scenarieværkstedet er forberedt af Teknologirådet som del af projekt "Teknologi i ældreplejen". Her gennemførtes et pilotprojekt med to værkstedsdage den 20. februar og den 29. marts 2007. De 30 deltagere kom fra fem sjællandske kommuner: Næstved, Hillerød, Helsingør, Høje Tåstrup og København og repræsenterede myndigheder, udførere/leverandører og borgere på ældreplejeområdet.

Projektet "Teknologi i ældreplejen" har det dobbelte formål at:

- vurdere teknologien og komme med bud på, hvordan den kan udvikles og anvendes, så den medvirker til at øge kvaliteten og skabe bedre vilkår for alle aktører i ældreplejen.
- skabe rum for dialog, samarbejde og erfaringsudveksling mellem aktører på ældreplejeområdet
- udvikle en debatpakke med metode og materiale til brug for yderligere lokal debat om teknologiens udvikling og anvendelse.

Ideen med debatpakken, som denne pjece er en del af, er således at sprede ideen og inspirere til tilsvarende lokale aktørmøder i andre kommuner over hele landet.

Teknologirådet anbefaler at 4-5 kommuner inden for en region (eller samme geografiske område) slår sig sammen om at gennemføre et scenarieværksted. På denne måde sikrer man dialog og udveksling på tværs af kommuner. Men værkstedet kan også gennemføres med en enkelt kommune – eller der kan indkaldes til et halvdagsdebatmøde, hvor man måske blot bruger sce-

Ved den afsluttende evaluering af Teknologirådets scenarieværksted gav mange deltagere udtryk for, at der, i dagens travle ældrepleje, er et stort behov for men ikke tid til lokal debat og dialog på tværs af aktørgrupper og kommuner.

Det er vigtigt at primærbrugerne – de berørte medarbejdere og borgere – er med til at diskutere visioner og forslag til ændringer. Der skal være plads til at lytte til de forskellige hensyn, der skal tages.

narierne eller hæftet med resultater af pilotværkstedet som debatoplæg. Der er mange muligheder, se herom i afsnittet "Program for scenarieværksted".

Forberedelse til scenarieværksted

Teknologirådets debatpakke som oplæg til scenarieværksted har vi samlet i tre pjecer:

- Denne pjece med en introduktion til scenarieværkstedet og forslag til program.
- 4 scenarier skrevet til Teknologirådets projekt: "Ny teknologi i ældreplejen – hvad betyder det for arbejdsforhold, faglighed, kvalitet og etik?"
- Debatoplæg: Bedre omsorg - bedre teknologi - tag medarbejderne og borgerne med på råd?

Teknologirådet kan tilbyde rådgivning i forbindelse med den praktiske gennemførelse af lokale scenarieværksteder. Se nærmere herom i afsnittet "Scenarieværksteder andre steder i landet".

Herudover kan det være en god ide at inddrage information om ældreplejen i deltagende kommuner: befolkningstal og aldersfordeling nu og i fremtiden, hvor mange der modtager ældrepleje, nu og i fremtiden, personalesituationen og organiseringen af arbejdet m.v.

Den eneste forudsætning for at deltage i et scenarieværksted er læsning af de 4 scenarier. Og lyst til at deltage i arbejdet. Det er nemlig deltagernes erfaringer og ønsker til fremtidens ældrepleje, som er grundlag for arbejdet i et scenarieværksted og for de resultater, der kommer ud af det. Vores oplæg er kun midler til, at deltagernes erfaringer, visioner og ideer bliver brugt.

Hvad er et scenarieværksted?

Scenarieværkstedet er en speciel mødeform, som følger bestemte spilleregler. Undervejs i værkstedet vil der være tid til brainstorm, tid til diskussion, tid til fremlæggelse og tid til afstemning og prioritering. Arbejdet veksler mellem plenum og gruppearbejde. Scenarieværkstedets form og spilleregler skal sikre, at alle kan komme til orde, at alle ideer kan komme ind i diskussionen på værkstedet, og at der arbejdes frem mod forslag til handling.

Formålet med scenarieværkstedet er at skabe grundlag for lokal handlen, men desuden tjener værkstedet til at indsamle viden om, hvad deltagerne ser som de vigtigste udfordringer at tage fat på samt om, hvilke erfaringer, holdninger og visioner deltagerne har om det givne emne.

Hvad enten værkstedet varer en eller to dage forløber det i tre faser og deltagerne deles i to typer af grupper:

Fase	Arbejdsgrupper
Kritikfase	Rolle-/aktørgrupper
Visionsfase	Rolle-/aktørgrupper
Virkeliggørelses- eller handlingsfase	Lokale grupper

I *kritikfasen* er opgaven at kritisere teknologianvendelsen i scenarierne (positivt og negativt) ud fra egne erfaringer, viden og synspunkter. De fire scenarier "Ny teknologi i ældreplejen – hvad betyder det for arbejdsforhold, faglighed, kvalitet og etik?" sætter temaerne: arbejdsforhold, faglighed, kvalitet og etik for arbejdet i scenarieværkstedet.

Deltagernes kritik af scenarierne danner sammen med deres egne erfaringer og viden grundlag for det videre arbejde med visioner og handlingsforslag.

Scenarier er fremtidsbilleder eller bud på muligheder i fremtiden. Scenarier er ikke forsøg på at forudsige fremtiden, selvom de kommer med bud på, hvordan det kan komme til at gå. I scenarieværkstedet er scenarierne et redskab som hjælper med at sætte dagsorden for diskussionerne og styre diskussionerne om vurdering af teknologien.

Scenarierne til projektet om teknologi i ældreplejen fokuserer på udfordringer og valgmuligheder ved brugen og udformningen af PDAerne eller de håndholdte computere, som bruges til dokumentation og planlægning af arbejdet i mange kommuner over hele landet. Scenarierne handler

også om andre teknologier og præsenterer fire bud på mulige udviklinger inden for ældreplejen om 15 år, i år 2022. Scenarierne fokuserer på udfordringer og valgmuligheder ved brugen og udformningen af teknologien og ser især på, hvilken indflydelse teknologien kan have i forhold til arbejdsvilkår, kommunikation, etik, indflydelse m.m.

Den 20. februar 2007 afholdt vi den første af to scenarieværkstedsdage om teknologi i ældreplejen. De deltagende kommuner var Helsingør, Hillerød, Høje-Taastrup, København og Næstved. Deltagerne blev delt op i grupper alt efter hvilken funktion/rolle de har. Vi delte dem op efter om de arbejdede i myndighedsafdelingen, som ledere på udføreområdet, som udførende medarbejdere eller som borgere. Opdelingen skete på denne måde, fordi vi synes, at det er vigtigt, at de kan sidde og diskutere problematikker omkring ældreplejen med andre i samme funktion. Vi var også af den overbevisning, at man lægger vægt på forskellige aspekter og problematikker alt efter, hvor man står. Rollegruppeinddelingen skulle således være med til at tydeliggøre, hvilke problematikker og aspekter, man lagde vægt på inden for de forskellige grupperinger. Derfor handlede første del af scenarieværkstedet om at indfange deltageres umiddelbare meninger og holdninger til scenarierne, og vi lod så vidt muligt deltagerne selv bestemme fokusområderne og diskussionerne, inden for det overordnede emne, selvfølgelig. Deltagerne blev bedt om at fortælle, hvad de særligt hæftede sig ved i de enkelte scenarier, hvad de manglede i de enkelte scenarier, og hvad de positive og negative træk var ved de enkelte scenarier. Derefter bad vi om deltageres vurderinger og argumentationer af scenarierne og fremtidens ældrepleje i forhold til 4 temaer: Kvalitet, arbejdsforhold, faglighed og etik.

En vigtig funktion for scenarierne er at holde deltagerne fast på, at vi har valgmuligheder i forhold til fremtiden. Den teknologiske udvikling kører ikke bare af sig selv, den bestemmes af valg og beslutninger, som træffes i samfundet. Scenarieværkstedet skal ses som en chance for, at de berørte aktører kan komme lidt tættere på teknologivurderinger og beslutninger om teknologiens udvikling og anvendelse.

I *visionsfasen* får deltagerne til opgave at udvikle deres egne visioner for fremtiden i ældreplejen. Arbejdet tager afsæt i arbejdet med at kritisere og kommentere scenarierne. Der skal ikke vælges mellem de fire scenarier. Man kan plukke dele og elementer, som man kan lide, og kombinere det med egne fremtidsdrømme og så i øvrigt diskutere det med gruppen og se, hvad man kan blive enige om at præsentere som gruppens visioner.

Resultaterne af den første værkstedsdag er, at hver rollegruppe har formuleret og prioriteret, hvad deltagerne finder mest positivt og negativt ved de fire scenarier, samt en eller flere visioner for fremtidens ældrepleje, som gruppen har lagt frem for de øvrige deltagere.

Præsentation af scenarier:

I projektet om teknologi i ældreplejen er scenarierne tilgængelige på Teknologirådets hjemmeside både som tekst og som lydfil.

- Det er en god ide at illustrere scenarierne med tegninger, grafer o.l. hvis det er muligt. Ved offentliggørelsen af debatpakken illustrer Dacapoteatret scenarierne ved at dramatisere små klip fra de fire scenarier, og det vil fremover være muligt at invitere Dacapoteatret til at medvirke i scenarieværksteder andre steder i landet.

Teknologirådet søger i øjeblikket om medfinansiering til, at der gennemføres flere scenarieværksteder rundt om i landets kommuner.

Der søges også om hjælp til professionel produktion af debatpakken og i den forbindelse om penge til at producere en lille film med Dacapoteatrets dramatisering af scenarierne.

Der samles op fra gruppernes diskussioner, ikke kun som opsamling af dagens resultater, men også som input eller oplæg til næste scenarieværkstedsdag. Diskussionerne og overvejelserne kan eventuelt ridset op i forhold til en række temaer, som findes mere eller mindre fælles for gruppernes diskussioner. I dette tilfælde var temaerne: arbejdsprocesser, effektivisering, rekruttering og fastholdelse, omsorg, målinger og kontrol og/eller tillid.

I *handlings- eller virkeliggørelsesfasen* er opgaven at udarbejde handlingsforslag, som kan realisere de prioriterede visioner. Arbejdet foregår nu i arbejdsgrupper med deltagere fra samme kommune. Når visioner skal gøres til virkelighed, vil der vise sig en række barrierer, som det er vigtigt at få frem og tage hensyn til i diskussionen. Det kan f.eks. være økonomiske, kulturelle, sociale, politiske og tekniske barrierer. Handlingsforslagene diskuteres i plenum og kan herefter udvikles yderligere til en form for handlingsplan: hvem skal gøre hvad og i hvilken rækkefølge?

Værkstedsleder

På værkstedet er der en proceskonsulent, der fungerer som en form for værkstedsleder. Hun eller han har til opgave at styre deltagerne igennem værkstedets faser, introducere spilleregler og arbejdsopgaver og sørge for, at deltagerne overholder tider og afrapportering. Lederen tager ikke stilling til det faglige indhold i diskussionerne, men samler op på resultaterne undervejs. Han eller hun fungerer endvidere som ordstyrer i plenum og som indpisker undervejs i gruppearbejdet. I hver af grupperne er der desuden en ordstyrer og en referent, som enten vælges blandt gruppens medlemmer eller er indsat som hjælp for gruppen af dem, som organiserer værkstedet.

Scenariевærkstedets anden dag blev afholdt den 29. marts 2007 på Vartov i København. Deltagerne kom igen fra Helsingør, Hillerød, Høje-Taastrup, København og Næstved kommuner. Men denne gang blev de delt op efter kommune. Først skal de i lokalgrupperne udarbejde et fælles forslag/vision for fremtidens ældrepleje. Forslaget skal fokusere på, hvordan teknologi kan, bør og skal anvendes i fremtidens ældrepleje. Desuden skal grupperne under visionsudviklingen også tænke over, hvad man skal overvinde for at nå visionen. Derefter skal grupperne arbejde med, hvad der skal til for at komme nærmere visionen. Grupperne skulle udarbejde syv forslag til handlinger/indsatser. Det kunne være forslag, som de selv kan begynde at implementere i morgen, og forslag hvor de skal have andre aktører på banen.

Deltagerne

24-32 personer er passende deltagerantal til et scenariевærksted. Deltagerne skal komme fra forskellige af de grupper, som er direkte berørt af scenariевærkstedets emne. Deltagerne kan komme fra forskellige kommuner, men kan også være fra samme kommune.

I projektet om teknologi i ældreplejen blev deltagerne rekrutteret gennem ledere i ældreplejen i de fem kommuner. Deltagerne repræsenterede:

- B: myndigheder, som Bestiller ydelser i ældrepleje
- U: hhv. ledere og medarbejdere i Udførerledet
- M: borgere, repræsentanter for Modtagere af ældrepleje

Deltagerne repræsenterede dermed de nøgleaktører, som er mest berørt af og i berøring med, hvordan arbejdet i ældreplejen organiseres. Deltagerne inviteres personligt eller gennem netværk.

Ud over de egentlige værkstedsdeltagere kan man invitere eksperter, interessenter og politikere til værkstedet, for eksempel til at præsentere synspunkter eller viden, som deltagerne kan bruge som inspiration til diskussionerne.

Hvad kan lokale scenarieværksteder bruges til ?

Ved afslutningen af Teknologirådets scenarieværksted i foråret 2007 om teknologi i ældreplejen bad vi om deltagernes vurderinger af forløbet og af muligheden for at arrangere scenarieværksteder i andre kommuner i fremtiden. Deltagerne havde mange forslag:

Der var mange, som fremhævede, hvor vigtigt det er, at de, som arbejder med eller modtager ældrepleje får mulighed for at tale sammen og udveksle ideer og erfaringer, synspunkter på tværs af grupper.

Både medarbejdere og borgere fremhævede, at værkstedet havde bidraget med mere viden både om situationen i ældreplejen og om de teknologiske muligheder. Værkstedet har modvirket fremmedgørelse og angst i forhold til ny teknologi. Samtidig er det vigtigt, at man får mulighed for at forholde sig til, hvad man ønsker at anvende teknologien til – og hvad man ikke ønsker at anvende den til. At man bliver bevidst om, hvor vigtigt det er at stille spørgsmål og krav til den teknologiske udvikling, og at det faktisk kan lade sig gøre at påvirke den.

Medarbejdere og borgere kan få indflydelse på udvikling af teknologi på ældreplejeområdet, både ledelsesteknologi og teknologi til omsorg og daglige gøremål – til pleje og til behandling. Medarbejdergruppen havde den generelle kritik af forholdene omkring teknologi i ældreplejen, at det er "sekundærbrugerne" som tager beslutningerne, mens "primærbrugerne", de medarbejdere og borgere, som anvender teknologien hver dag, ikke har indflydelse på beslutningerne.

Scenarieværksteder kan bidrage med mere viden om, hvordan den mobile teknologi modtages og vurderes derude, hvor den anvendes. Hvordan hele systemet af dokumentation og registrering håndteres lokalt . Der er der brug for mere viden om den lokale håndtering, for at der kan udvikles forslag til ændringer, og efterhånden udvikles en passende balance mellem de forskellige hensyn, som målingerne indrettes efter. Målet skal være at opnå en passende balance mellem for eksempel hensyn til effektivisering over for hensyn til omsorg – hensyn til rekruttering og fastholdelse af medarbejder – til faglighed og til brugeroplevet kvalitet.

Scenarieværkstedet kan endvidere medvirke til etablering af nye netværk og samarbejdsflader for eksempel i forbindelse med kommunernes nye opgaver inden for forebyggelse, genoptræning og rehabilitering. – Nye forslag til hvordan teknologien kan bruges i denne sammenhæng: kommunikation på tværs af faggrupper – på tværs af aktørgrupper.

-
- **Tag brugere og medarbejdere med på råd om ny teknologi i ældreplejen**
 - **Dialog og læring på tværs
af aktørgrupper
af kommuner**
 - **Modvirke fremmedgørelse og angst gennem mere viden**
 - **Brugerdrevet evaluering af anvendelsen af PDA/håndholdte computere, nye ideer til anvendelse og udvikling**
 - **Teknologiske tænketanke med lokale aktører – lokale forsøgsområder for brug og udvikling af teknologi**

Kort sagt: deltagerne foreslog at lokale scenarieværksteder om teknologi i ældreplejen ville kunne levere væsentlige bidrag til Kvalitetsreformen, hvis man ønsker, at medarbejdere og brugere skal være med til at diskutere udvikling og kvalitet i ældreplejen.

Scenarieværksteder andre steder i landet

Teknologirådet har til opgave at rådgive både Folketing og regering og øvrige offentlige beslutningstagere. Projektet "Teknologi i ældreplejen" lægger derfor også op til et direkte samarbejde mellem Teknologirådet og kommuner, som har interesse i styrke dialog og erfaringsudveksling for aktørerne i den lokale ældrepleje, og som er parate til at finansiere et lokalt scenarieværksted.

Teknologirådet søger i øjeblikket støttemuligheder til samarbejdsprojekter med kommuner og har i den forbindelse foreslået en model, hvor fire kommuner inden for en region går sammen om at gennemføre et scenarieværksted. Men som vist i afsnittet "Program for scenarieværksted" er der også andre modeller – værksted i én kommune, værksteder af en eller to dages varighed, debattmøder m.v. Det vigtigste er, at politikere fra de deltagende kommuner engagerer sig i projektet og forholder sig til resultaterne.

Kommuner, som ønsker flere oplysninger, rådgivning og eventuelt samarbejde om scenarieværksteder om teknologi i ældreplejen, bedes henvende sig til

projektleder Ida-Elisabeth Andersen
Teknologirådet
Antonigade 4
1106 København K
Tlf. 33 45 53 57
E-mail: ia@tekno.dk
Se iverigt rådets hjemmeside: www.tekno.dk.

Programmer for scenarieværksted

I scenarieværkstedet gennemføres et fastlagt forløb. Et eksempel på program for et to dages scenarieværksted ses på de følgende sider. Undervejs skriver deltagerne ideer, kommentarer, forslag o.s.v. på vægaviser, som bliver hængt op i mødelokalet.

Til de enkelte gruppearbejder bliver der udleveret en opgavebeskrivelse i form af et arbejdsark til hver af deltagerne, som uddyber det mundtlige oplæg fra værkstedslederen. Efter hvert gruppearbejde skal gruppen fremlægge sine resultater, dels på en vægavis og dels mundtligt. Gruppen skal derfor aftale, hvem der skal være ordfører og måske også, hvem der skal være referent eller pennefører, men alle i gruppen kan selvfølgelig hjælpe og supplere med at besvare spørgsmål. Man kan også vælge at supplere hver gruppe med ordstyrer, referent eller begge dele. Det gør arbejdet nemmere for grupperne, men kræver en større arbejdsindsats fra arrangørernes side.

Ved afslutningen af scenarieværkstedet bliver deltagerne bedt om at besvare et kort spørgeskema, som bruges til at evaluere værkstedet.

Scenarieværkstedets varighed?

Teknologirådet har arbejdet med scenarieværksteder af både en og to dages varighed, og der er fordele og ulemper ved begge dele. Et to dages værksted kan endvidere være to dage i træk eller to dage med for eksempel en måneds mellemrum, sådan som pilotværkstedet om teknologi i ældreplejen var.

Ved afslutningen af pilotværkstedet viste det sig, at mange af deltagerne ville have foretrukket, at de to værkstedsdage havde været i direkte sammenhæng. Det ville have gjort det lettere for deltagerne at holde gejsten og inspirationen oppe. – På den anden side ville det ved to dage i træk ikke have været muligt at give deltagerne så fyldigt og gennearbejdet en rapport fra første værkstedsdag som input til anden værkstedsdag, som vi faktisk gjorde.

Så det afhænger lidt af, hvad man lægger vægt på og hvor meget man vil gøre ud af at rapportere ikke alene de kritikker, visioner og forslag, som grupperne "offentliggør" på vægaviser og lignende, men også referater fra de mellemliggende diskussioner, hvor deltagerne gør rede for deres overvejelser og argumenterne bag de præsenterede forslag.

Et endags værksted kan også lade sig gøre, se eksemplet på de følgende sider. Der skal man blot være klar over at tid, lige som i alle andre sammenhænge, ikke blot er penge, men i mange tilfælde også er kvalitet. Og at man får mere gennearbejdede resultater af et værksted, hvor

deltagerne har haft mere tid til refleksioner og dialog. Men måske søger man netop de kvaliteter, som kan ligge i at tvinge deltagerne til at producere hurtige resultater og så er endags værkstedet at foretrække.

Endelig skal det nævnes, at man helt enkelt kan arrangere et debattmøde med for eksempel ansatte i ældreplejen og deres organisationer og/eller med kommunens Ældreråd og bruge enten scenarierne eller debathæftet som oplæg.

Rapportering fra scenarieværkstedet?

Scenarieværkstedet er som antydnet en fleksibel metode og der er ikke specifikke rapporteringskrav ud over det, som er nødvendigt, for at kunne præsentere resultater for de øvrige deltagere, så der kan foregå en fælles diskussion.

Hvor meget man vil gøre ud af rapportering afhænger af, hvad de, som gennemfører værkstedet, skal bruge værkstedet og dets resultater til. Hvis det først og fremmest skal være en god oplevelse for deltagerne, som kan sætte lidt skub i debatten om visioner og planer for fremtidens ældrepleje, er der måske ikke så meget grund til at lægge mange kræfter i afrapportering.

Omvendt, hvis resultaterne skal bruges og have indflydelse på kommunens beslutninger om teknologi i ældreplejen, finder vi, at det er en god ide at bruge kræfter på at aflevere en grundig rapport til dem, som skal drøfte sagen og tage beslutninger.

På Teknologirådets scenarieværksted i foråret 2007 blev alle diskussioner optaget på bånd, og der sad en referent og tog noter i alle grupper og plenum. Der blev derfor udarbejdet et forholdsvist fyldigt referat fra alle diskussioner. Hele dette materiale er tilgængeligt på projektets hjemmeside på www.tekno.dk og det ligger til grund for debatoplægget, som er del af denne debatpakke. Det er ganske arbejdskrævende, til gengæld er det et fyldigt materiale, som fortæller meget om hvilke muligheder og bekymringer de 30 deltagere ser i forbindelse med teknologi i ældreplejen, hvad argumenter var, og hvor der var enigheder, uenigheder og usikkerheder.

Eksempel på todages scenarieværksted - dag 1 og dag 2

Program for dag 1

- 9.00 - 9.15 Ankomst, velkomst, navnerunde**
Kaffe, the, rundstykker m.m. står på bordene. Der er mapper med program, skrivematerialer m.v. til deltagerne.
- 9.15 - 9.45 Introduktion til scenarieværkstedet og til kommunens planer på ældreområdet.**
Hvad er projektets formål og metode, præsentation af projektgruppe og projektsekretariat.
- 9.45 - 10.30 Gennemgang af dagens program**
Præsentation af dagens program og introduktion til scenarierne, proceskonsulent/værkstedsleder.
Præsentation af de fire scenarier og de fortællinger, der hænger sammen med dem.
- 10.30 - 10.45 Kaffe - summepause**
Fordeling ved bordene i rollegrupper.
- 10.45 - 12.00 Arbejde med scenarierne i 4 grupper**
Rollegrupperne kritiserer alle scenarierne, som de starter med at diskutere og forstå.

Teknologi i ældreplejen - hvad betyder det for arbejdsforhold, faglighed, kvalitet og etik?
 - Faste rammer og tryghed
 - Frihed er det bedste guld
 - Det gode sunde og lange liv
 - Fællesskab og selvforvaltning
Hvordan håndterer scenariet de fire udfordringer: virker det sandsynligt, realistisk, muligt, ønskeligt....? Hvis nej, hvorfor ikke...?
- 12.00 - 12.45 Frokost**
- 12.45 - 14.00 Fortsat arbejde med scenarierne i de 4 grupper**
Arbejdet afsluttes med opsummering af de vigtigste positive og negative træk ved det enkelte scenarie. Grupperne formulerer deres vigtigste erkendelser i forhold til kvalitet, arbejdsforhold, faglighed og etik - og deres sammenhæng til teknologien - og forbereder en kort præsentation.

14.00 - 14.15 Pause

14.15 - 15.00 Visioner for fremtidens ældrepleje

De fire rollegrupper diskuterer deres visioner for fremtidens ældrepleje. Det sker med afsæt i kritikken af scenarierne - og ud fra hvordan man vil håndtere de fire udfordringer. Arbejdet afsluttes med opsamling af visionerne.

15.00 - 15.15 Kaffepause

15.15 - 16.00 Afsluttende plenum

Korte gruppefremlæggelser. Tematiseret diskussion om kvalitet, personale, faglighed og økonomi.

Afslutning - som peger frem mod anden scenarieværkstedsdag.

Program for dag 2

- 9.00 - 9.15 Ankomst og velkomst**
Kaffe, the, rundstykker m.m. står på bordene. Der er mapper med program, skrivematerialer m.v. til deltagerne. Deltagerne sætter sig hvor de vil.
- 9.15 - 10.00 Velkommen tilbage**
Proceskonsulent/værkstedsleder byder velkommen. Der refereres fra første workshop, og formålet med dagens workshop præsenteres.
- 10.00 - 10.30 Tre bud på ældreplejen i 2022**
Eksempel på indbudte visionsmagere:
Pensionist og tidligere generalsekretær for Omsorgsorganisationernes Samråd Kristian Riis, myndighedschef fra Næstved Kommune John Pedersen og udviklingskonsulent fra Københavns Kommunes Sundheds- og Omsorgsforvaltning Rikke Sølvsten Sørensen giver hver deres bud på ældreplejen i 2022.
- 10.30 - 10.45 Kaffepause**
- 10.45 - 12.00 Arbejde i lokalgrupper:**
Kravene til fremtidens ældrepleje - og de vanskeligheder, barrierer og interessekonflikter der er i forhold til dem
Grupperne skal diskutere, hvad de nødvendige rammer for ældreplejen er, samt teknologiens rolle i forhold til arbejdsprocesser, effektiviseringer, rekruttering og fastholdelse af medarbejdere, omsorg, måling, samt kontrol.

Grupperne udarbejder hver et fælles forslag for fremtidens ældrepleje. Forslaget skal tage udgangspunkt i, hvordan (ledelses-) teknologi kan, bør og skal anvendes i fremtidens ældrepleje.
- 12.00 - 12.45 Frokost**
- 12.45 - 14.00 Handlingsforslag - fortsat gruppearbejde**
Grupperne arbejder med, hvad der skal til for at nå til deres forslag. Grupperne skal udarbejde syv forslag til handlinger/indsatser, som man kan gøre for at komme nærmere deres forslag for fremtidens ældrepleje.

14.00 - 15.00 Plenum om fremtidens ældrepleje

Præsentation af de fem gruppers handlingsforslag om fremtidens ældrepleje med særligt fokus på teknologi og ledelsesteknologi.

15.00 - 15.15 Kaffepause

15.15 - 16.00 Hvad har vi lært - og hvordan kan det bruges af andre?

Diskussion i plenum

Program for endagsscenarioværksted

- 9.00 - 9.30 Velkomst og introduktion til projektet og programmet**
- 9.30 - 10.30 Kritikfasen - forholde sig til scenarierne**
- Præsentationsrunde i grupperne
 - Dialog om scenarierne - parvis/trioer
 - Dialog i grupperne om scenarierne - væsentlige elementer at tænke med ind i beskrivelsen af gruppens egen fremtidsvision
- 10.30 - 10.45 Pause**
- 10.45 - 11.40 Visionsfase 1)**
- Hvilke ønsker har vi til teknologi i ældreplejen i år 2022?
 - Interessekonflikter, dilemmaer, problemområder, barrierer mv. ifm. visionen
- 11.40 - 12.00 En observatørgruppe refererer, hvad de har hørt i grupperne**
- 12.00 - 12.45 Frokost**
- 12.45 - 13.15 Visionsfase 2)**
- Arbejdet med visionen fortsættes og afsluttes
- 13.15 - 14.00 Afrapportering i tværgrupper - turnus**
- 14.00 - 14.15 Pause**
- 14.15 - 15.15 Virkeliggørelsesfasen**
- At komme med ideer og forslag til konkrete handlinger og indsatser for at realisere visionen.
- 15.15 - 15.30 Pause**
- 15.30 - 16.15 Afrapportering i form af ”pressemøde” i år 2022**
- 16.15 - 16.30 Afrunding**